

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W KRAKOWIE**

RKR-61-35/11/DN- /12

Kraków, dn. 28 grudnia 2012 r.

DECYZJA Nr RKR - 57 /2012

Stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 *ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.)*, po przeprowadzeniu, z urzędu, postępowania w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I.

Na podstawie art. 105 § 1 *ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000r., Nr 98, poz. 1071 ze zm.)* w związku z art. 83 *powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* **umarza się** postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na przekazywaniu do Biura Informacji Kredytowej S.A. informacji dotyczących wygaśnięcia zobowiązania konsumenta, w sposób sprzeczny z § 5 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 marca 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji dotyczących osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów oraz trybu usuwania tych informacji (Dz.U. Nr 56 poz. 373)*, co mogło zostać uznane za naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, **jako bezprzedmiotowe.**

II.

Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i ust. 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** stosowaną przez przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie, polegającą na zaniechaniu niezwłocznego przekazywania do Biura Informacji Kredytowej S.A. informacji o wygaśnięciu zobowiązania kredytobiorców, będących konsumentami, w okresie pomiędzy datami przesyłania do Biura Informacji Kredytowej S.A. poszczególnych Wsadów Informacyjnych w danym miesiącu, co, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami, zostało uznane za czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 *ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tj. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)*

i stwierdza zaniechanie jej stosowania z dniem 29 czerwca 2012 r.

III.

Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* **nakłada się** na przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie **karę pieniężną** płaćną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, w zakresie opisanym w punkcie II sentencji niniejszej decyzji w wysokości **1 833 182 zł (słownie: jeden milion osiemset trzydzieści trzy tysiące sto osiemdziesiąt dwa złote)** płaćną do budżetu państwa.

IV.

Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* oraz na podstawie art. 264 § 1 *Kodeksu postępowania administracyjnego*, w związku z art. 83 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* obciąża się ww. przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. kosztami niniejszego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz **zobowiązuje się** ww. przedsiębiorcę **do zwrotu** Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **kosztów postępowania w kwocie 63,80 PLN** (słownie: sześćdziesiąt trzy złote osiemdziesiąt groszy) w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji..

U z a s a d n i e n i e

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Krakowie (dalej „Prezes UOKiK”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie procedury przekazywania i aktualizowania informacji gospodarczych o konsumentach do Biura Informacji Kredytowej S.A. (dalej „BIK”), stosowanej przez przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „Bank”). Powyższe postępowanie zostało wszczęte na skutek skargi konsumentek.

Uwzględniając ustalenia poczynione w toku postępowania wyjaśniającego, postanowieniem nr RKR-241/2011 z dnia 27.10.2011r. Prezes UOKiK¹ (karty nr 2-4) wszczął postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na przekazywaniu do Biura Informacji Kredytowej S.A. informacji dotyczących wygaśnięcia zobowiązania konsumenta, w sposób sprzeczny z § 5 ust. 1 *ww. rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 marca 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji dotyczących osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów oraz trybu usuwania tych informacji* (Dz.U. Nr 56 poz. 373).

Postanowieniem Nr RKR-242/2011 z dnia 27.10.2011r. (karta nr 5) zaliczono w poczet przedmiotowego postępowania administracyjnego dowody uzyskane w uprzednio przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym (karty nr 5-242 w aktach sprawy).

Ustosunkowując się do przedstawionego zarzutu (karty nr 1030-1041) Bank uznał go za bezpodstawny z powodu braku naruszenia interesu prawnego konsumentów oraz z powodu braku bezprawności w jego działaniach.

Odnosnie braku interesu prawnego Bank zwrócił uwagę, iż zgodnie z art. 105 a ust. 6 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe* (T.J. Dz.U. z 2002 r. Nr 72 poz. 665 ze zm.) zakres przetwarzanych informacji, o których mowa w ust. 3 i 4 tego przepisu może obejmować dane dotyczące osoby fizycznej lub dane dotyczące zobowiązania. Oznacza to, że wskazane wyżej *rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji* (...) odnosi się do danych dotyczących osoby fizycznej lub danych dotyczących zobowiązania, związanych z następującymi sytuacjami:

- przetwarzania informacji stanowiących tajemnicę bankową dotyczącą osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją finansową ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów, bez zgody osoby, której informacje te dotyczą, gdy osoba ta nie wykonała zobowiązania lub dopuściła się zwłoki powyżej 60 dni w spełnieniu świadczenia

¹ postępowanie w przedmiotowej sprawie zostało wszczęte i prowadzone w oparciu o Upoważnienie Prezesa UOKiK z dnia 25 października 2011 r. (karta nr 1w aktach sprawy).

wynikającego z umowy, a po zaistnieniu tych okoliczności upłynęło co najmniej 30 dni od poinformowania tej osoby o zamiarze przetwarzania dotyczących jej informacji stanowiących tajemnicę bankową, bez jej zgody. W takim przypadku przetwarzanie jest dopuszczalne w okresie 5 lat od dnia wygaśnięcia zobowiązania (art. 105a ust. 3 w związku z ust. 5 *Prawa bankowego* – „dane dotyczące zwłoki historycznej”).

- przetwarzania informacji stanowiących tajemnicę bankową dotyczącą osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją finansową ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów, bez zgody osoby, której informacje te dotyczą, dla celów stosowania metod statystycznych związanych z obliczaniem wymogów kapitałowych. W takim przypadku przetwarzanie jest dopuszczalne w okresie 12 lat od dnia wygaśnięcia zobowiązania (art. 105a ust. 4 w związku z ust. 5 *Prawa bankowego* – „dane dla celów statystycznych”).

W tym miejscu Bank podkreślił, iż zgodnie z § 5 ust. 1 ww. *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)* bank lub inna instytucja ustawowo upoważniona do udzielania kredytów są obowiązane przekazywać niezwłocznie instytucjom (BIK) komunikat dotyczący daty usunięcia informacji o wygaśnięciu zobowiązania (odpowiednio dla „danych dotyczących zwłoki historycznej” – 5 lat oraz dla „danych dla celów statystycznych” – 12 lat), a nie daty o wygaśnięciu zobowiązania. Oznacza to, że istotą komunikatu nie jest podanie daty wygaśnięcia zobowiązania, lecz daty oczekiwanego usunięcia informacji, która jest ustalana względem daty wygaśnięcia zobowiązania. W ocenie Banku, biorąc pod uwagę wąski cel przetwarzania danych („dane dotyczące zwłoki historycznej” oraz „dane dla celów statystycznych”) i uniezależnienie daty usunięcia informacji ze zbioru od daty przekazania przez Bank do BIK komunikatu, o którym mowa w § 5 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*, nie można z obowiązku niezwłocznego przekazania przez Bank komunikatu, o którym mowa w § 5 ust. 1 ww. *rozporządzenia* wywodzić interesu prawnego konsumenta, w tym jego naruszenia. Przetwarzanie zarówno „danych dotyczących zwłoki historycznej” jak i „danych dla celów statystycznych” odbywać się będzie do określonego dnia niezależnie od tego, czy komunikat dotyczący usunięcia danych zostanie przekazany do BIK niezwłocznie.

Argumentując brak bezprawności swoich działań Bank zwrócił uwagę, iż zarzucanie mu stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w oparciu o postanowienia Umowy w sprawie zbierania i udostępniania informacji zawartej przez Bank z BIK oraz na podstawie pisma konsumentki nie znajduje uzasadnienia, a postępowanie Banku jest zgodne z prawem. Bank zwrócił uwagę, iż niewątpliwie jego działania winny być zgodne z § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*, co wiąże się przede wszystkim z „niezwłocznym” przekazywaniem komunikatu dotyczącego daty usunięcia informacji. Interpretując użyte we wskazanym wyżej przepisie określenie „niezwłocznie”, w ocenie Banku, należy posłużyć się wypracowaną w prawie cywilnym bogatą doktryną i orzecznictwem. Zgodnie z powyższym „niezwłocznie” nie oznacza „natychmiast”, lecz bez nieuzasadnionego odwołania. Jak wskazał Bank, jest to termin realny, a przy jego spełnieniu należy uwzględnić okoliczności miejsca i czasu, rodzaj i rozmiar świadczenia (wyrok SN z dnia 13 grudnia 2006 r., IICSK 293/06, LEX nr 453147). Dalej, podając za Bankiem, o zakresie pojęcia „niezwłocznego świadczenia” powinny decydować każdorazowo okoliczności konkretnego przypadku². „Niezwłoczność” powinna być rozumiana jako konieczność wykonania zobowiązania stosownie do wymagań dobrej wiary i zwyczajów uczciwego

² Komentarz do art. 455 Kodeksu cywilnego, Agnieszka Rzepecka-Gil, LEX

obrotu. Realność terminu ma chronić strony, zabezpieczając przed nadużywaniem swojej pozycji przez kontrahenta, wprowadzie zgodnego z treścią zobowiązania, ale sprawiającego wrażenie szykany, bezwzględności czy zbytniego formalizmu³. W tym miejscu Bank podkreślił, iż „niezwłoczność oznacza konieczność respektowania czasu potrzebnego dłużnikowi do zabezpieczenia prawidłowego wykonania zobowiązania. Długość tego czasu zależna jest od skonkretyzowanego zobowiązania. Czasu potrzebnego do niezwłocznego wykonania zobowiązania nie da się oznaczyć sztywno określoną liczbą dni czy tygodni⁴. Podsumowując powyższą interpretację Bank stwierdził, iż nie istnieje sztywny termin, w którym Bank jest zobowiązany do przekazania do BIK komunikatu dotyczącego daty usunięcia informacji, a jednocześnie przy określeniu ram czasowych niezwłoczności należy uwzględnić realność terminu, przez którą rozumie się czas niezbędny do zabezpieczenia prawidłowego wykonania zobowiązania stosownie do wymagań dobrej wiary i zwyczajów uczciwego obrotu. Bank zwrócił uwagę, iż dla ustalenia, czy komunikat dotyczący daty usunięcia danych przekazywany jest do BIK niezwłocznie, należy zbadać przesłanki mające wpływ na czas wykonania tego obowiązku, a mianowicie zakres informacji przetwarzanych w ramach BIK oraz zakres czynności niezbędnych do przekazania komunikatu do BIK. Sam zakres danych także determinuje termin, w którym komunikat może być przez Bank wysłany do BIK, gdyż niektóre z powyższych danych są podstawą do ustalenia daty usunięcia danych, która ma być przekazana w komunikacie do BIK. W tym miejscu Bank podał, iż powyższy argument można rozpatrywać zarówno w aspekcie ilościowym (ok. 40 rodzajów informacji) jak i w sensie jakościowym (np. rzetelne określenie przyczyn niewykonania zobowiązania bądź dopuszczenie się zwłoki przez konsumenta może wymagać analizy wielu dokumentów lub nawet odbycia kilku spotkań z konsumentem lub jego spadkobiercami). I tak, termin niezbędny do wysłania przez Bank komunikatu do BIK uwzględnia co najmniej:

- wprowadzenie danych do systemu,
- wewnętrzną weryfikację danych (kontrola),
- poprawienie błędnych danych,
- przetworzenie danych na format uzgodniony z BIK,
- zabezpieczenie techniczne danych przesyłanych do BIK,
- przesłanie danych do BIK.

W tym miejscu Bank przedstawił procedurę przygotowania danych do BIK, szczegółowo opisując składające się na tą procedurę dwa procesy, tj. autoryzację baz danych w Hurtowni Danych Banku Pekao S.A. (CODAS) oraz przygotowanie danych do BIK.

Opierając się o stosowany proces przetwarzania danych Bank uznał, iż postępuje zgodnie z § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*, gdyż komunikat dotyczący daty usunięcia informacji przekazuje do BIK niezwłocznie.

Reasumując, Bank stwierdził, iż w zakresie określonym w postanowieniu Prezesa UOKiK nr RKR-241/2011, nie stosuje praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Postanowieniem nr RKR-116/2012 z dnia 6 kwietnia 2012 r. (karty nr 1043-1044) Prezes UOKiK zmienił ww. postanowienie nr RKR-241/2011 o wszczęciu niniejszego postępowania w ten sposób, że Bankowi postawiony został dodatkowo drugi zarzut stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na nie przekazywaniu do BIK informacji o wykonaniu zobowiązania przez kredytobiorców w sytuacji, gdy wykonanie zobowiązania nastąpiło po dacie przekazania do BIK Wsadu

³ R. Longchamp de Berier, *Polskie prawo cywilne. Zobowiązania*, Poznań 1999, s.321

⁴ Komentarz do art. 455 Kodeksu cywilnego, Zdzisław Gawlik, LEX

Informacyjny – co, jako naruszające dobre obyczaje, może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 *ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (tj. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.).

Ustosunkowując się do powyższego (karty nr 1048-1134), w zakresie dotychczasowego zarzutu Bank podtrzymał swoje stanowisko. Odnosząc się do nowego zarzutu Bank również nie uznał stanowiska Prezesa UOKiK. Bank podkreślił, że wbrew twierdzeniom Prezesa UOKiK, przekazuje do BIK informacje o wykonaniu zobowiązania przez kredytobiorców w sytuacji, gdy wykonanie zobowiązania nastąpiło po dacie przekazania do BIK Wsadu informacyjnego. Bank przywołał zapis § 3 Umowy zawartej z BIK w sprawie zbierania i udostępniania informacji, w myśl którego Bank przesyła Wsady informacyjne do 28 dnia miesiąca według stanu na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego przesłanie Wsadu Informacyjnego. Bank wskazał, iż przesyła kompletny Wsad Informacyjny jeden raz w miesiącu lub częściej, w terminie i według stanu na dzień szczegółowo określony w ww. umowie. Oznacza to, że jeżeli wykonanie zobowiązania przez konsumenta nastąpiło po dacie przekazania przez Bank do BIK Wsadu Informacyjnego, to Bank uwzględnia powyższe wykonanie zobowiązania w następnym Wsadzie Informacyjnym. Bank zwrócił uwagę, iż nie jest możliwe przy tworzeniu danego Wsadu uwzględnienie informacji o wykonaniu zobowiązania, które nastąpiło po dacie przekazania tego Wsadu do BIK, gdyż taka informacja, jako powstała po dacie przekazania przez Bank do BIK Wsadu Informacyjnego, może zostać przekazana jedynie w następnym Wsadzie. W tym miejscu Bank podał, iż opisane wyżej i stosowane przez Bank i BIK rozwiązanie uwzględnia aktualne możliwości techniczne BIK.

Ponadto, Bank wskazał, iż ze zmienionego postanowienia o wszczęciu niniejszego postępowania wynika, iż swoim postępowaniem naruszył dobre obyczaje poprzez nie przekazywanie do BIK informacji o wykonaniu zobowiązania przez kredytobiorców, natomiast z uzasadnienia wynika, że działania Banku mogą naruszać zbiorowy interes nie tylko konsumentów, o których mowa w § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*, lecz także kredytobiorców, których zobowiązanie wobec Banku wygasło. W ocenie Banku rozszerzenie zakresu zarzutu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów na kredytobiorców, tj. podmioty, które nie zawsze są konsumentami, jest sprzeczne z art. 24 ust. 1 *o ochronie konkurencji i konsumentów*. Bank wskazał, iż zakresem podmiotowym pierwszego zarzutu (pkt I sentencji postanowienia nr RKR-116/2012) objęte są zarówno osoby, które nie wykonały swojego zobowiązania, jak i te które go wykonały terminowo albo nieterminowo (art. 105a *Prawa bankowego* w związku z § 5 ust 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*, w związku z tym, twierdzenie, iż kolejny zarzut z pkt II ww. postanowienia posiada zakres szerszy podmiotowo, pozbawione jest podstaw.

Jednocześnie, za nieprawdziwe Bank uznał twierdzenie, że brak bieżącej aktualizacji danych przekazywanych do BIK dotyczących wykonania zobowiązania (w szczególności spłaty kredytu) może mieć ujemne konsekwencje dla kredytobiorców, w postaci trudności z uzyskaniem kolejnego kredytu w innym banku. W powyższym stwierdzeniu za niezgodne z rzeczywistością Bank uznał zarówno założenie braku bieżącej aktualizacji danych przekazywanych przez Bank do BIK dotyczących wykonania zobowiązania jak i skutki wynikające z tego założenia, nawet wówczas, gdyby założenie to było prawdziwe.

Ponadto, Bank podkreślił, iż także inne banki nie przysyłają danych do BIK częściej niż raz w miesiącu. Jedynie w przypadku pomyłek możliwe jest wykonanie szybszych korekt on-line. Zasady przekazywania informacji do BIK są wspólne dla wszystkich banków i obecne możliwości techniczne nie przewidują innego trybu postępowania. W ocenie Banku, uwzględniając jednolitą praktykę banków w zakresie częstotliwości przekazywania

danych do BIK, zarzut naruszenia przez Bank w tym zakresie dobrych obyczajów jest bezpodstawny.

Równocześnie Bank wskazał, iż w doktrynie dobre obyczaje są oceniane przez pryzmat zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania konkurencji poprzez rzetelne i niezafałszowane współzawodnictwo jakością, ceną i innymi pożądanymi przez klientów cechami oferowanych towarów i usług. Kryteria oceny zachowań w obrocie powinny być racjonalne i pozwalać uczestnikom obrotu gospodarczego orientować się, jakie postępowanie jest dozwolone, a jakie zabronione⁵. Dalej Bank wskazał, iż w kontekście relacji z konsumentami „sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u klienta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności⁶ (...)” czyli takie działanie, które potocznie określone jest jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające *in minus* od przyjętych standardów postępowania⁷. Bank podał, iż aby ocenić, czy doszło do naruszenia dobrych obyczajów, należy wziąć pod uwagę, jakie standardy postępowania zostały naruszone oraz czy w takim przypadku zachowanie Banku jest nieuczciwe lub nierzetelne, a zarazem względem konsumenta nieetyczne. W tym miejscu Bank podkreślił, iż w zakresie przesyłania informacji do BIK, Bank zachowuje standardy właściwe całemu rynkowi bankowemu, a konsumenci Banku korzystają z takiej samej ochrony jak konsumenci innych banków. W ocenie Banku jego postępowanie jest w tym zakresie rzetelne, transparentne, przewidywalne i uczciwe. Bank dodał, iż o trybie aktualizacji danych do BIK każdy konsument Banku może dowiedzieć się dzwoniąc do BIK pod numer 223104444, zatem w żadnym przypadku klienci Banku nie mogą się czuć dezorientowani lub mieć poczucie wykorzystania ich niewiedzy.

W dalszej części swojej argumentacji Bank podkreślił, iż zawarte w rejestrach BIK informacje o spłacie kredytu nie stanowią jedyne źródła informacji o statusie zobowiązania konsumenta wobec Banku, ponieważ powszechnie przyjętą i stosowaną praktyką jest wystawianie przez banki będące kredytodawcami, na wniosek konsumenta, zaświadczeń o spłacie kredytu. Zaświadczenia te są uznawane przez inne banki w procesie przyznawania kredytu. W przypadku Banku wydawanie takich zaświadczeń jest przewidziane w Tabeli opłat i prowizji Banku, stanowiącej załącznik do ZW nr A/65PBD/2011. W ocenie Banku, praktyka wydawania takich zaświadczeń oraz zasady wzajemności w uznawaniu zaświadczeń innych banków w celu skrócenia, a czasami nawet umożliwienia przyznania kredytu w konkurencyjnym banku, pozwala na wykazanie przez konsumenta w każdym czasie, także przed wysłaniem do BIK Wsadu Informacyjnego, że wykonał zobowiązanie względem Banku.

Niezależnie od powyższego, Bank poinformował, iż BIK, wykorzystując najnowsze możliwości technologiczne, rozpoczął wdrożenie zmian, których celem jest częstsza niż miesięczna aktualizacja przez banki danych. Również sam Bank podjął działania zmierzające do wdrożenia rozwiązań mających skrócić okres przekazywania do BIK Wsadów informacyjnych, co pozwoli na aktualizacje danych w terminie tygodniowym lub nawet codziennym.

Dodatkowo, w toku postępowania Bank przedłożył stanowisko Związku Banków Polskich (dalej „ZBP”) odnośnie zarzutów postawionych Bankowi w niniejszym postępowaniu, wyrażone w piśmie z dnia 14 maja 2012 r. (karty nr 1137-1142), które jest

⁵ Aleksandra Wędrychowska-Krapińska, A. Wiercińska-Krużewska, Komentarz do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod red. Aleksandra Stawickiego oraz Edwarda Stawickiego, s. 544 Wyd. Wolters Kluwer

⁶ Wyrok SOKiK z dnia 23 lutego 2006 r., XVII Ama 118/04

⁷ A. Wędrychowska-Krapińska op.cit., s. 544

odzwierciedleniem stanowiska Banku odnośnie zarzutu naruszenia przez Bank § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*.

Nadto, ZBP uznał za istotne fakt, iż Generalny Inspektor Danych Osobowych („GIODO”) wielokrotnie badał w postępowaniach toczących się ze skarg klientów oraz, w prowadzonych z urzędu, postępowaniach kontrolujących zasady funkcjonowania BIK i nigdy nie dopatrył się w jego funkcjonowaniu zarzutów będących przedmiotem niniejszego postępowania.

Jednocześnie, Bank zwrócił się do Prezesa UOKiK o wystąpienie do Komisji Nadzoru Finansowego o wyrażenie opinii w sprawie oceny stosowania przez Bank przepisów prawa w zakresie w jakim dotyczą one toczącego się postępowania.

W kolejnej korespondencji (karty nr 1151-1178) Bank przedłożył kopię pisma z dnia 22 czerwca 2012 r. Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego Ministerstwa Finansów skierowanego do Wiceprezesa ZBP, przedstawiające zbliżone stanowisko do stanowiska Banku odnośnie zarzutu naruszenia przez Bank § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*.

W toku przedmiotowego postępowania Bank poinformował, iż rozpoczął cykliczne przekazywanie do BIK Częściowych Wsadów informacyjnych (karta 1181). Bank podał, iż pierwszy Częściowy Wsad informacyjny przekazał do BIK w dniu 29 czerwca 2012r., natomiast przekazanie drugiego Wsadu Częściowego nastąpiło w dniu 06 lipca 2012r.

Powyższe oświadczenie potwierdził BIK pismem z dnia 30 sierpnia 2012r. (karta nr 1184), który poinformował, iż Bank przekazał Częściowe Wsady Informacyjne w dniach: 29 czerwca 2012r., 6 lipca 2012r., 13 lipca 2012r., 20 lipca 2012r., 26 lipca 2012r., 7 sierpnia 2012r., 10 sierpnia 2012r., 16 sierpnia 2012r. oraz 22 sierpnia 2012r.

Postanowieniem nr RKR-265/2012 z dnia 22 listopada 2012r. (karty nr 1188-1189) Prezes UOKiK zmienił ww. postanowienie nr RKR-116/2011 o wszczęciu niniejszego postępowania poprzez przeformułowanie drugiego zarzutu postawionego Bankowi, w sposób, który znalazł odzwierciedlenie w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

Odpowiadając na powyższe Bank, pismem z dnia 10 grudnia 2012 r. (karty nr 1196-1201), po uprzednim zapoznaniu się z aktami sprawy, wniósł o rozpatrzenie przez Prezesa UOKiK przyjęcia dobrowolnego zobowiązania Banku do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym naruszeniom. Jednocześnie, na wypadek nie przyjęcia przez Prezesa UOKiK ww. zobowiązania i uznania za udowodnione stosowanie przez Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, Bank wniósł o odstąpienie od nałożenia kary pieniężnej. Bank zwrócił w tym miejscu uwagę, iż zarzucana praktyka była wynikiem działań BIK, które narzuciło wszystkim kontrahentom miesięczny termin aktualizacji danych. Bank pokreślił również, iż obecnie wsady aktualizacyjne w cyklach miesięcznych przekazywane są do BIK przez 633 podmioty (banki komercyjne, banki spółdzielcze i SKOKi) i jak dotąd jedynie Bank wprowadził termin tygodniowy aktualizacji informacji.

Pismem z dnia 12 grudnia 2012 r. (karty nr 1209-1213) Bank przedłożył kolejne stanowisko Związku Banków Polskich (ZBP) z dnia 7 grudnia 2012 r. odnośnie postawionych Bankowi zarzutów, ponownie będące odzwierciedleniem stanowiska Banku. ZBP podniósł, iż w zakresie zarzuconego zaniechania określonych działań Bank nie wyróżniał się od pozostałych uczestników sektora bankowego, oraz że taka jednolita praktyka, z uwagi na przejrzystość, leży w interesie konsumentów. W tym miejscu ZBP podkreślił, iż nie było i na dzień dzisiejszy nie ma bezwzględnie obowiązujących przepisów określających aktualizację danych przez banki w BIK, w związku z tym działania banków w powyższym zakresie oparte były i są na podstawie cywilnoprawnych

relacji banków i BIK. ZBP podkreślił również, iż na 633 podmioty sektora finansowego Bank jako pierwszy wdrożył cotygodniowe przekazywanie Wsądów Informacyjnych. ZBP podniósł, iż nie jest zasadne powoływanie się na naruszenie dobrych obyczajów w przypadku powszechnego stosowania określonej praktyki, która dodatkowo nie była dotychczas kwestionowana przez organy właściwe do kontroli instytucji finansowych. Ponadto, ZBP podtrzymał swoje wcześniejsze stanowisko odnośnie zarzutu pierwszego (określony w pkt I sentencji niniejszej decyzji). Jednocześnie ZBP zwrócił uwagę, iż Ministerstwo Gospodarki opracowuje aktualnie projekt założeń do ustawy o ułatwieniu warunków wykonywania działalności gospodarczej, zgodnie z którym cotygodniowa aktualizacja do BIK danych dotyczących m.in. spłacanych i zamykanych rachunków stanowi nowe rozwiązanie legislacyjne. Tym samym praktykę wdrożoną przez Bank (cotygodniowe wsady Informacyjne) ustawodawca uznaje za prawidłowe rozwiązanie (dobry obyczaj) i z tego powodu chce nadać jej rangę przepisu prawnego. W oparciu o powyższe, tj. biorąc pod uwagę, iż Bank nie naruszył żadnego przepisu prawa, a jego działania były właściwe dla całego sektora bankowego oraz uwzględniając, iż wypracowany przez Bank nowy standard ma być usankcjonowany przez ustawodawcę ZBP uznał, iż zasadne jest umorzenie postępowania w tym zakresie.

Pismem z dnia 13 grudnia 2012 r. Prezes UOKiK zawiadomił Bank o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz możliwości zapoznania się z aktami sprawy (karta nr 1202), który z przysługującego prawa nie skorzystał.

Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Bank Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie został zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego po numerem 0000014843 (karty nr 1109-1134 w aktach sprawy). Przedmiotem działalności gospodarczej jest m.in. udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych. Przed udzieleniem konsumentowi kredytu lub pożyczki Bank podejmuje określone czynności w celu oceny zdolności kredytowej klienta oraz analizy ryzyka kredytowego. Jedną z nich jest wystąpienie do BIK o udzielenie informacji dotyczących zobowiązań konsumenta.

Biuro Informacji Kredytowej S.A. (BIK) jest instytucją działającą na podstawie art. 105 ust. 4 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. nr 72, poz. 665 ze zm.)*. Zgodnie z tym przepisem banki mogą, wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi, utworzyć instytucję do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania bankom informacji, stanowiących tajemnicę bankową w zakresie, w jakim informacje te są potrzebne w związku z wykonywaniem czynności bankowych. Ponadto, podstawą prawną do przetwarzania danych przez BIK jest *ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tj. Dz.U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 ze zm.)*. Do działalności BIK zastosowanie mają również przepisy *rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 marca 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji dotyczących osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów oraz trybu usuwania tych informacji (Dz.U. Nr 56 poz. 373)*.

BIK działa w oparciu o umowy zawierane z bankami oraz regulamin gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji. Na podstawie zawartych umów banki są zobowiązane do cyklicznego przekazywania do BIK informacji o klientach i ich rachunkach w formie tzw. Wsądów Informacyjnych, a BIK zobowiązany jest – w oparciu

o otrzymane dane – udostępniać bankom Raporty BIK, wspomagające w wykonywaniu czynności bankowych, a zwłaszcza w podejmowaniu decyzji kredytowych. Stosownie do § 3 ww. *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)* Wsady informacyjne zawierają:

1. dane dotyczące osoby fizycznej, w tym m.in.: imiona i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, płeć, obywatelstwo, stan cywilny, serię i numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL, numer NIP, miejsce pracy, wykształcenie, zawód, dochody i wydatki itd;
2. dane dotyczące zobowiązania, w tym m.in.: źródło zobowiązania, kwotę i walutę, datę powstania zobowiązania, warunki spłaty zobowiązania, ustanowione zabezpieczenia prawne, przebieg realizacji zobowiązania, datę wygaśnięcia zobowiązania, przyczyny wygaśnięcia zobowiązania itd.;
3. dane dotyczące poręczycieli zobowiązań.

Informacje te dotyczą wszystkich rachunków kredytowych, jakie prowadzą banki, tj. tych, które spłacane są prawidłowo, jak i tych, gdzie występują opóźnienia lub brak spłaty.

BIK nie jest uprawniony do zmian lub modyfikacji informacji zawartych we Wsadach Informacyjnych. Sprostowanie lub zmiana informacji następuje wyłącznie z inicjatywy banku, który taką informację przekazał.

W okolicznościach faktycznych sprawy Bank przekazywał informacje do BIK na podstawie ww. Umowy z dnia 18 czerwca 2004 r. w sprawie zbierania i udostępniania informacji (karty nr 41-242).

Informacje przekazywane były w formie tzw. Wsadu Informacyjnego, który w § 2 pkt 13 Umowy zdefiniowany został jako „*dane o Klientach Banku, w rozumieniu punktu 4)⁸, znajdujące się w bazach danych Banku i zawierające, stosownie do art. 105 ust. 4 pkt 1 Prawa bankowego, informacje stanowiące tajemnicę bankową w zakresie, w jakim informacje te są potrzebne w związku z wykonywaniem czynności bankowych przekazywane przez Bank do BIK S.A. w uzgodnionym formacie*”.

Zgodnie z § 3 tej Umowy Bank zobowiązany był przysyłać do BIK Wsady Informacyjne do 28 dnia każdego miesiąca według stanu na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego przesłanie tego Wsadu.

Z kolei, § 4 ust. 3 pkt 3 Regulaminu, stanowiący integralną część Umowy, nakładał na Bank obowiązek niezwłocznego dokonywania korekt nadesłanych do BIK danych w przypadku, powzięcia przez Bank wiarygodnej informacji, że dane te z jakiegokolwiek powodu staną się nieaktualne, niekompletne, nieprawdziwe lub niedokładne.

Zgodnie z oświadczeniem Banku, informacje dotyczące konsumentów-klientów Banku faktycznie przekazywane były do BIK w terminie do 28-go dnia każdego miesiąca według stanu na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego przesłanie Wsadu Informacyjnego. Oznacza to, iż informacja np. o spłacie zadłużenia, która nastąpiła 1-go dnia danego miesiąca przekazywana była do BIK 28-go dnia następnego miesiąca tj. po 8 tygodniach. Stosowanie powyższej procedury potwierdza korespondencja pomiędzy Bankiem a konsumentką, z której wynika, iż informację o spłacie jej zadłużenia Bank przesłał do BIK po 6 tygodniach od daty zaistnienia tego zdarzenia.

Osoby, które ubiegają się o kredyt bankowy w okresie pomiędzy datą uregulowania zobowiązań wobec Banku a przekazaniem przez Bank do BIK informacji o tym zdarzeniu mogą wystąpić do Banku z wnioskiem o wydanie zaświadczenia o spłacie kredytu. Uzyskanie takiego zaświadczenia podlega opłacie w wysokości określonej

⁸ Klient – osoba fizyczna, której w sposób bezpośredni lub pośredni dotyczy lub ma dotyczyć czynność bankowa podejmowana przez Bank lub która ubiega się o dokonanie takiej czynności (pkt 4 Umowy)

w - przedłożonej przez Bank - Tabeli opłat i prowizji, stanowiącej załącznik do ZW nr A/65PBD/2011 (karty nr 1054-1060). Z Tabeli wynika, iż Bank pobiera ww. opłaty w wysokości od 10 do 250 PLN. Wskazana wyżej Tabela nie jest dostępna na stronie internetowej Banku www.pko.com.pl. W celu doprecyzowania informacji odnośnie dostępności informacji o ww. opłatach oraz ich wysokości, pracownik delegatury UOKiK w Krakowie, w dniu 15 czerwca 2012 r. udał się do siedziby I Oddziału Banku w Krakowie. Na miejscu pracownik Banku potwierdził, iż na bankowej stronie internetowej nie zamieszczono informacji dotyczących wysokości opłaty za wydanie ww. zaświadczenia. Opłaty te nie były również dostępne na miejscu w formie ulotek, czy wydruków. Od pracownika Banku uzyskano ustną informację, iż odnośnie danych o spłacie kredytu Bank wydaje dwa rodzaje dokumentów:

- tzw. „zaświadczenie”, tj. pisemne potwierdzenie spłaty kredytu, za wydanie którego pobierana jest opłata w wysokości 30 PLN;
- tzw. „opinia bankowa”, za wydanie której opłata wynosi 250 PLN,

przy czym, w przypadku ubiegania się o kredyt w innym banku, respektowane są wyłącznie „opinie bankowe”⁹.

W dniu 19 czerwca 2012r. Bank zawarł z BIK nową Umowę w sprawie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji w bazie SI BIK „KREDYTOBIORCY” (dalej „nowa Umowa”). Treść § 5 ust. 1 tej Umowy stanowi, iż: *„Bank zobowiązuje się przysyłać do BIK Pełne Wsady Informacyjne nie rzadziej niż raz w miesiącu do dnia 28 każdego miesiąca i według stanu na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego wysłanie Kompletnego Wsadu Informacyjnego”*. Z kolei § 1 pkt 17 a) zawiera definicję Kompletnego Wsadu Informacyjnego, zgodnie z którą zawiera on: *„dane o wszystkich Klientach i o wszystkich zobowiązaniach Klienta określone w „Podręczniku wymiany danych kredytowych. Format i walidacja”, stanowiącym Załącznik nr 1 do regulaminu (w tym, m.in. informacje o nowych rachunkach w bazie BIK, aktualizacji rachunków już zapisanych w bazie BIK, usunięciu rachunków, informacji o zamknięciu rachunków”*.

Ponadto, nowa Umowa przewiduje aktualizację danych przekazywanych do BIK przez Bank w tzw. Częściowych Wsadach Informacyjnych”, które w § 1 pkt 17 b) zostały zdefiniowane jako *zawierające dane o Klientach i ich zobowiązaniach ograniczone wyłącznie do informacji o nowych oraz zamkniętych rachunkach Klienta*. Jako szczególne przypadki Częściowego Wsadu Informacyjnego definicja wskazuje *wsady zawierające wyłącznie informacje o nowych rachunkach albo wsady zawierające wyłącznie informacje o zamkniętych rachunkach*. § 5 ust. 3 nowej Umowy nakłada na Bank obowiązek przysyłania do BIK Częściowych Wsadów Informacyjnych nie rzadziej niż jeden raz w tygodniu według stanu z poprzedniego tygodnia. Wskazany wyżej zapis stanowi, iż przesłanie pierwszego Częściowego Wsadu Informacyjnego nastąpi nie później niż 30 dni od dnia podpisania nowej Umowy.

Jak wyżej wskazano, w przedmiotowej sprawie zastosowanie mają przepisy m.in. rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...). Zgodnie z § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia bank lub inna instytucja upoważniona do udzielania kredytów, są zobowiązane, w dniu wygaśnięcia zobowiązania osoby fizycznej, wprowadzić do zbioru, w którym przetwarzane są informacje, komunikat dotyczący daty usunięcia informacji. Z kolei przepis § 5 ust. 1 rozporządzenia stanowi, iż *bank lub inna instytucja ustawowo upoważniona do udzielania kredytów są obowiązane przekazać **niezwłocznie** instytucjom komunikat, o którym mowa w § 4 ust. 1*. Należy w tym miejscu nadmienić, iż w przedmiotowej sprawie instytucją, o której mowa w ww. przepisie

⁹ potwierdzenie uzyskania tych informacji stanowi notatka służbowa z dnia 15 czerwca 2012 r., karta nr 1135.

jest BIK, ponieważ § 2 pkt 2 rozporządzenia, określa ją jako instytucję utworzoną na podstawie art. 105 ust. 4 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo Bankowe*.

W ramach swojej działalności BIK spełnia również funkcje informacyjne za pośrednictwem strony internetowej <http://www.bik.pl>, gdzie udostępnia informacje m.in. dla kredytobiorców. Odnośnie częstotliwości aktualizacji danych w BIK, w zakładce „Poradnik Kredytobiorcy”¹⁰ zamieszczono informację o treści:

„Banki i SKOK-i zobowiązane są do aktualizacji danych raz w miesiącu, Mają prawo robić to również częściej” (wydruk strony karta nr 1144)

Informacje przetwarzane przez BIK podlegają *ustawie z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2002 r., Dz.U. Nr 101 ze zm.)*. W oparciu o przepisy tej ustawy organem do spraw ochrony danych osobowych jest Generalny Inspektor Danych Osobowych (dalej również „GIODO”). W ramach swoich kompetencji GIODO może kierować do organów państwowych, organów samorządu terytorialnego, państwowych i komunalnych jednostek organizacyjnych, podmiotów niepublicznych realizujących zadania publiczne, osób fizycznych i prawnych, jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi oraz innych podmiotów wystąpienia zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony danych osobowych (art. 19 a w związku z art.12 pkt 6 ustawy). Na urzędowej stronie internetowej Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych www.giodo.gov.pl udostępnione są m.in. oficjalne wystąpienia Generalnego Inspektora, w tym wystąpienie z dnia 22 czerwca 2011 r. skierowane do Prezesa Zarządu Związku Banków Polskich¹¹, o podjęcie działań zwracających uwagę bankom na konieczność dostosowania procesu przetwarzania danych osobowych do wymogów ww. *ustawy o ochronie danych osobowych* poprzez informowanie BIK o dokonanych uaktualnieniach lub sprostowaniu przekazanych danych osobowych bez zbędnej zwłoki. (wydruk strony karty nr 1145-1146) oraz odpowiedź Prezesa Zarządu ZBP na ww. wystąpienie z dnia 29 lipca 2011r. (wydruk strony karty nr 1147-1148).

Z kolei, w archiwalnych plikach zamieszczonych na stronie internetowej Krajowej Izby Biegłych Rewidentów <http://kibr.org.pl> umieszczono treść pisma Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 31 marca 2003 r. skierowanego do prezesów banków w związku z wystąpieniem Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz po konsultacji z BIK wskazujące na konieczność podjęcia przez banki działań w celu likwidacji nieprawidłowości związanych z przesyłaniem i aktualizacją danych w systemie BIK (wydruk strony karty nr 1149-1150).

Mając na uwadze powyższe ustalenia Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Interes publiczny.

Art. 1 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie jest zatem, aby działania przedsiębiorców – którym zarzucono naruszenie jej przepisów – stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś jednostki lub grupy. Takie stanowisko

¹⁰ adres strony:

http://www.bik.pl/BIK_portal/Templates/PytanieOdpowiedz_print.aspx?NRMODE=Published&NRNODEGUID=%7bCFA134E6-B80F-47DB-B314-700A37DC330E%7d&NRORIGINALURL=%2fbik%2fporadnik%2ffaq%2fjak_czesto_bank_aktualizuje_dane.htm&NR_CACHEHINT=NoModifyGuest

¹¹ adres strony:

http://www.giodo.gov.pl/1520122/id_art/4359/j/pl/

konsekwentnie prezentuje Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). W wyroku z dnia 27 czerwca 2001r. (sygn. akt XVII Ama 92/00) Sąd stwierdził, że „*Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien on być ustalony i konkretyzowany co do swych wymagań. Organ administracji – Prezes Urzędu winien być w toku postępowania i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej – art. 7 k.p.a. Publiczny znaczy dotyczący ogółu, dotyczący ogółu a nie jednostki, czy też określonej grupy. A zatem podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie interes prawny jednostki czy też grupy*”. Podobnie na temat interesu publicznego SOKiK wypowiedział w wielu innych wyrokach, np. z dnia 30 maja 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 80/00), z dnia 04 lipca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 108/00), z dnia 06 czerwca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 78/00). Należy dodać także, iż Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 lutego 2004 r. (sygn. akt III SK 2/04) stwierdził, że naruszenie indywidualnego interesu (w powołanym wyroku – konsumenta), nie wyklucza dopuszczalności równoczesnego uznania, że dochodzi do naruszenia publicznego zbiorowego interesu.

Przedmiotowe postępowanie dotyczy procedury przekazywania przez Bank do BIK informacji dotyczących osób fizycznych – klientów Banku. Procedura ta jest stosowana wobec nieograniczonego kręgu adresatów, tj. wszystkich zainteresowanych, aktualnych i potencjalnych klientów Banku, którym – na gruncie art. 4 pkt 12 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* – przysługuje status konsumenta. Zdaniem Prezesa UOKiK rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Banku. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem, uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w *ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów*. W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego przedmiotowej sprawy zastosowanie mają przepisy tej ustawy, a postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Punktem wyjścia do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest ustalenie, czy działania Banku mogły nosić znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 24 ust. 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów* w art. 24 ust. 1 zakazuje stosowania takich praktyk. Naruszenie tego przepisu następuje wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące kryteria:

- działania przedsiębiorcy noszą znamiona bezprawności,
- działania te naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

W przedmiotowym postępowaniu postawione zostały Bankowi dwa zarzuty. Wobec powyższego, ocena działań Banku w kontekście powyższych kryteriów zostanie przeprowadzona oddzielnie w odniesieniu do każdego z zarzutów.

Ad I sentencji decyzji

Przesłanka bezprawności

Odnosząc się do pierwszej z przesłanek art. 24 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* tj. bezprawności działań przedsiębiorcy, stwierdzić należy, iż bezprawność

rozumie się jako sprzeczność zachowania danego podmiotu z przepisami prawa oraz zasadami współżycia społecznego. Chodzi tu mianowicie o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, jako całością. Jako „bezprawne” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Podkreślenia wymaga, iż przepisy ww. ustawy nie definiują pojęcia bezprawności działań przedsiębiorcy, na co zwrócił uwagę SOKiK w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVIII Ama 32/05), stwierdzając, iż art. 23a ust. 1¹² poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. Sprzeczne z prawem są zatem czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. „Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia przeto bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa.”¹³ Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, tzn. niezależnym od wystąpienia szkody, czy zaistnienia zamiaru po stronie podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych.

Analizując powyższą przesłankę należy mieć na uwadze, iż pierwszy zarzut bezprawnego działania przedsiębiorcy w przedmiotowej sprawie dotyczy przekazywania przez Bank do BIK informacji związanych z wygaśnięciem zobowiązania konsumenta w sposób sprzeczny z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...).

Jak wyżej wskazano, BIK działa jako podmiot gromadzący i przetwarzający informacje o klientach banków. Przed zawarciem umowy z konsumentem, banki zwracają się do BIK o przekazanie informacji dotyczących danego konsumenta, w celu oceny jego zdolności kredytowej i analizy ryzyka kredytowego. W powyższym procesie gromadzenia i udostępniania informacji BIK występuje w charakterze pośrednika, który nie ma wpływu na treść merytoryczną danych. Jedynym dysponentem i pierwotnym administratorem danych jest bank, który dane te przekazał do BIK.

Przetwarzanie danych odbywa się w oparciu o przepisy ustawy o ochronie danych osobowych. Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 1 tej ustawy administrator danych przetwarzający dane powinien dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby dane te były przetwarzane zgodnie z prawem.

Aktem prawnym, do którego należy się w tym miejscu odwołać jest ww. rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...). § 5 ust. 1 rozporządzenia stanowi, iż bank lub inna instytucja ustawowo upoważniona do udzielania kredytów są obowiązane przekazać niezwłocznie instytucjom utworzonym na podstawie art.105 ust. 4 ww. ustawy Prawo bankowe (BIK) komunikat, o którym mowa w § 4 ust. 1. Z kolei przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, iż w dniu wygaśnięcia zobowiązania

¹² art. 23 a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. (t.j. Dz.U. z 2003 r., Nr 86 poz. 804 ze zm.) jako definiujący pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów znalazł swoje odzwierciedlenie w art. 24 ust. 2 aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.)

¹³ vide: „Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz”, pod redakcją J. Szwajgi, Wydawnictwo CH BECK, 2000, s.117 – 118)

osoby fizycznej bank lub inna instytucja ustawowo upoważniona do udzielania kredytów są obowiązane wprowadzić do zbioru, w którym przetwarzane są informacje, komunikat dotyczący daty usunięcia informacji.

Kwestia terminu w jakim banki lub instytucje ustawowo upoważnione do udzielania kredytów winny przekazywać komunikat dotyczący daty usunięcia ze zbioru informacji została przez ustawodawcę uznana za istotną na tyle, że uregulował ją bezpośrednio w § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...), poprzez użycie sformułowania „niezwłocznie”. Ustawodawca nie zdefiniował tego pojęcia, a zatem, dokonując oceny, czy stosując opisaną wyżej procedurę przekazywania do BIK Wsądów Informacyjnych, Bank działał zgodnie z § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia, należy posłużyć się wypracowanym w prawie cywilnym orzecznictwem.

Polemizując ze stanowiskiem Prezesa UOKiK Bank słusznie podniósł, iż „niezwłocznie” nie oznacza „natychmiast”, lecz bez nieuzasadnionego odwlekania. Bank, za wyrokiem Sądu Najwyższego (vide str. 3, akapit 3 niniejszej decyzji), wskazał, iż jest to termin realny, a przy jego spełnieniu należy uwzględnić okoliczności miejsca i czasu, rodzaj i rozmiar świadczenia. W tym miejscu Bank pokreślił, iż nie istnieje sztywny termin, w którym jest zobowiązany do przekazania do BIK komunikatu dotyczącego usunięcia daty usunięcia informacji. Zwrócił również uwagę na złożoność i czasochłonność procedury przekazywania do BIK tych informacji.

W tym miejscu należy wskazać, iż orzecznictwo dotyczące interpretacji pojęcia „niezwłocznie” w prawie cywilnym nie jest jednolite. Wskazany wyżej przez Bank wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2006 r. jest wyrazem jednego z dwóch, ukształtowanych w orzecznictwie, podejść w zakresie interpretacji ww. pojęcia.

Drugie z podejść bardziej restrykcyjnie traktuje pojęcie „niezwłoczności” w odniesieniu do terminu spełnienia świadczenia. Wprawdzie interpretacja ta również wskazuje, iż czasu potrzebnego do niezwłocznego wykonania zobowiązania nie da się oznaczyć sztywno, to jednak przyjmuje się, iż spełnienie świadczenia oznacza spełnienie w terminie około dwóch tygodni lub 14 dni (tak: wyrok SN z dnia 28 maja 1991 r., II CR 623/90, LEX nr 9056, wyrok SN z dnia 6 lipca 2011 r., ICSK 576/09, LEX nr 1050451, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 marca 2012 r. I ACa 191/12, LEX nr 1130916).

Problem ten był rozstrzygany już w uchwale z dnia 30 grudnia 1988 r. (III CZP 48/88, OSNC z 1989 r. nr 3), gdzie Sąd Najwyższy uznał konieczność ujednolicenia zwrotów niedookreślonych przez ustawodawcę (w tym pojęcia „niezwłocznie”) i stwierdził, iż ich skonkretyzowanie „(...) powinno być wyrażone w ścisłych jednostkach czasu. Za taki termin, jak już była mowa, należy uznać okres dwóch tygodni”. Należy w tym miejscu podkreślić, iż uchwała ta została wpisana do księgi zasad prawnych i jako taka nabrała cech właściwych dla aktu normatywnego.

W okolicznościach faktycznych sprawy wszelkie dane dotyczące klientów Banku oraz ich rachunków Bank przekazuje do BIK zgodnie z wiążącą tych przedsiębiorców Umową, w formie Wsądów Informacyjnych, w terminie do 28 dnia każdego miesiąca według stanu na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego przesłanie tego Wsądu. Oznacza to, że BIK otrzymuje informacje o określonym zdarzeniu, związanym z funkcjonowaniem konta klienta Banku¹⁴ w terminie od 4 tygodni¹⁵ do 8 tygodni¹⁶.

¹⁴ za taką należy również uznać informację o dacie usunięcia informacji, która jest bezpośrednio powiązana z datą wygaśnięcia zobowiązania

¹⁵ w przypadku, gdy określone zdarzenie ma miejsce w ostatni dzień danego miesiąca, informacja o tym zdarzeniu jest umieszczana we Wsadzie Informacyjnym przekazanym do BIK 28 dnia następnego miesiąca, a zatem po 4 tygodniach;

¹⁶ w przypadku, gdy określone zdarzenie ma miejsce w pierwszym dniu danego miesiąca, informacja o tym zdarzeniu jest umieszczana we Wsadzie Informacyjnym przekazanym do BIK 28 dnia następnego miesiąca, a zatem po 8 tygodniach;

Gdyby zatem przyjąć drugi z omawianych kierunków wykładni pojęcia „*niezwłocznie*”, sztywnie określającej ten termin do dwóch tygodni, należy uznać, iż Bank przekracza ten termin i tym samym działa sprzecznie z § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*.

W ocenie Prezesa UOKiK również w przypadku przyjęcia interpretacji wskazanej przez Bank nie można się zgodzić, że przekazywanie przez Bank wyżej wskazanych informacji w terminie od 4 do 8 tygodni następuje niezwłocznie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż Umowa zawarta pomiędzy Bankiem a BIK nakładała na Bank obowiązek przesyłania Wsadów Informacyjnych w wyżej wskazanym trybie tj. do 28 dnia każdego miesiąca według stanu na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego przesłanie tego Wsadu. Podkreślenia wymaga, iż ww. Umowa nakładała na Bank dodatkowo obowiązek niezwłocznego dokonywania korekt nadesłanych do BIK danych w przypadku powzięcia przez Bank wiarygodnej informacji, że dane te z jakiegokolwiek powodu staną się nieaktualne, niekompletne, nieprawdziwe lub niedokładne (§ 4 ust. 3 pkt 3 Regulaminu, stanowiącego integralną część Umowy). Zatem, jeszcze na etapie zawierania Umowy przewidziana została możliwość częstszego, niż określonego dla Wsadów Informacyjnych, trybu przekazywania informacji do BIK. W praktyce oznaczać to powinno, iż w hipotetycznym przypadku, w którym zobowiązanie klienta Banku wygasło 1-go dnia danego miesiąca, to informacja o tym zdarzeniu, jak i powiązane z tym informacje (np. o dacie usunięcia informacji) winna być przekazana do BIK wcześniej niż po 8 tygodniach. Tymczasem, w omawianym przypadku Bank ograniczył się do przesyłania 1 raz w miesiącu Wsadów Informacyjnych, rezygnując z aktualizacji danych zawartych w tych Wsadach. W powyższych okolicznościach nie można uznać argumentacji Banku, iż procedura aktualizacji przekazywanych do BIK informacji była zbyt skomplikowana i czasochłonna, w sytuacji, gdy Umowa zawarta z BIK nie tylko przewidywała możliwość aktualizacji informacji, ale wręcz nakładała obowiązek takiego działania.

Reasumując, niezależnie od przyjętej wykładni pojęcia „*niezwłocznie*” należy uznać działania Banku w omawianym zakresie za sprzeczne z § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. W orzecznictwie SOKiK utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska (wyrok SA z 24.01.1991 r., XV Amr 8/90; 4.07.2001 r. XVII Ama 108/00; 23.20.2002 r. XVII Ama 133/2001).

Stanowisko to potwierdzone zostało również przez Sąd Najwyższy, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12.09.2003 r. (sygn. akt: I CKN 504/01) stwierdził, iż: „*nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów*”.

Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu. A zatem, kolejnym krokiem w rozstrzygnięciu w przedmiotowej sprawie jest ustalenie, czy działania Banku, uznane wcześniej za niezgodne z § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)*, wywołują, bądź mogą wywoływać negatywne skutki po stronie każdego potencjalnego konsumenta, klienta Banku. Jak wyżej wskazano, § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia nakłada na banki lub inne instytucje ustawowo upoważnione do udzielania kredytów obowiązek niezwłocznego przekazywania do BIK komunikatu, który w myśl § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi komunikat dotyczący daty usunięcia informacji przetwarzanych przez BIK. Data usunięcia informacji jest ściśle powiązana z dniem wygaśnięcia zobowiązania oraz rodzajem informacji, przy czym § 2 pkt 1 rozporządzenia definiuje pojęcie tych „informacji”, jako informacje, o których mowa w art. 105a ust. 3 i 4 *Prawa bankowego*. Przepisy te wskazują na dwie kategorie informacji, do których odnosi się ww. rozporządzenie, a mianowicie:

- I. informacje stanowiące tajemnicę bankową dotyczącą osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją finansową ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów, bez zgody osoby, której informacje te dotyczą, gdy osoba ta nie wykonała zobowiązania lub dopuściła się zwłoki powyżej 60 dni w spełnieniu świadczenia wynikającego z umowy, a po zaistnieniu tych okoliczności upłynęło co najmniej 30 dni od poinformowania tej osoby o zamiarze przetwarzania dotyczących jej informacji stanowiących tajemnicę bankową, bez jej zgody (art. 105a ust. 3 *Prawa bankowego* – „dane dotyczące zwłoki historycznej”).
- II. informacje stanowiące tajemnicę bankową dotyczącą osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania wynikającego z umowy zawartej z bankiem lub inną instytucją finansową ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów, bez zgody osoby, której informacje te dotyczą, dla celów stosowania metod statystycznych związanych z obliczaniem wymogów kapitałowych (art. 105a ust. 4 *Prawa bankowego* – „dane dla celów statystycznych”).

Zgodnie z art. 105a ust. 5 *Prawa bankowego* przetwarzanie „danych dotyczących zwłoki historycznej” może być wykonywane przez okres nie dłuższy niż 5 lat od dnia wygaśnięcia zobowiązania, natomiast w przypadku „danych dotyczących zwłoki statystycznej” okres ten wynosi 12 lat od wygaśnięcia zobowiązania.

W rozpatrywanej sprawie, realizacja obowiązków wynikających z przepisów *rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu przetwarzanych informacji (...)* sprowadza się do tego, iż w dniu wygaśnięcia zobowiązania Bank winien wprowadzić do zbioru datę usunięcia przetwarzanych informacji, która liczona jest odpowiednio w okresie 5 lub 12 lat od daty wygaśnięcia zobowiązania, w zależności od kategorii informacji zawartych w zbiorze, tj. od tego czy są to „dane dotyczące zwłoki historycznej” czy też „dane dotyczące zwłoki statystycznej”. Następnie, komunikat z ustaloną datą usunięcia informacji winien być niezwłocznie przekazany przez Bank do BIK, co skutkuje nałożeniem na BIK obowiązku usunięcia danych, których dotyczy komunikat, w ustalonej dacie. Należy zatem uznać, iż w omawianym przypadku interes prawny konsumentów nie jest zagrożony ani też naruszony, bowiem nawet w sytuacji opieszałego (jak w przypadku Banku) przekazywania do BIK komunikatu o dacie usunięcia informacji, będą one i tak przetwarzane do ściśle określonego dnia. Oznacza to, że dla każdego potencjalnego konsumenta nie ma znaczenia, czy Bank przekaże do BIK komunikat o dacie usunięcia

informacji dotyczących jego zobowiązania niezwłocznie, czy też dopiero po 8 tygodniach, skoro informacje te będą przetwarzane przez kolejne 5 lub 12 lat.

Uwzględniając powyższe należy uznać, iż przesłanka niezbędna dla stwierdzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nie została spełniona.

W tym miejscu należy nadmienić, iż Prezes UOKiK nie uwzględnił wniosku Banku o wystąpienie do Komisji Nadzoru Finansowego o wyrażenie opinii w sprawie oceny stosowania przez Bank przepisów prawa w zakresie w jakim dotyczą one toczącego się postępowania. Jak wynika z postanowienia o wszczęciu przedmiotowego postępowania, jest ono prowadzone pod zarzutem stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i ust. 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Komisja Nadzoru Finansowego nie jest organem uprawnionym do orzekania, czy określone działania przedsiębiorców stanowią (bądź nie stanowią) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Tego rodzaju orzeczenia mogą być wydane na podstawie przepisów ww. *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* i leżą wyłącznie w kompetencji Prezesa UOKiK.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe organ administracji wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania na tej podstawie jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie, ponieważ brak jest podstaw do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Dalsze prowadzenie postępowania w takim przypadku stanowiłoby o jego wadliwości, mającej istotny wpływ na wynik sprawy (por. J. Borkowski w, *Kodeks postępowania administracyjnego Komentarz*, B. Adamiak, J. Borkowski, s. 459 - 461. C.H.Beck). Podkreślić przy tym należy, iż przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organami administracyjnymi. Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego oznacza, że brak jest któregoś z elementów materialnego stosunku prawnego, a w związku z tym nie można wydać decyzji załatwiającej sprawę przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia.

W toku postępowania prowadzonego przed Prezesem UOKiK ustalono, iż Bank nie stosował praktyki wskazanej w pkt I sentencji postanowienia Nr RKR-116/2012 z dnia 06 kwietnia 2012 r. W tym stanie rzeczy, Prezes UOKiK, nie mając możliwości wydania decyzji merytorycznej przewidzianej w art. 26 – 28 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, orzekł jak w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

Ad II sentencji decyzji

Przesłanka bezprawności

Analizując przesłankę bezprawności należy mieć na uwadze, iż drugi zarzut bezprawnego działania Banku w przedmiotowej sprawie dotyczy braku aktualizacji w bazie BIK danych o wykonaniu zobowiązania przez klientów Banku (konsumentów) w okresie pomiędzy kolejnymi Wsadamami Informacyjnymi (zaniechaniu niezwłocznego przekazywania do BIK

tych informacji), w sposób naruszający dobre obyczaje, co stanowi czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 *ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*.

Jak wyżej wskazano, bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie porządek prawny obejmuje nakazy i zakazy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów.¹⁷ Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. *O bezprawności działania decyduje w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego.*¹⁸ Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 *ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* „czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta”. Przepis art. 3 ust. 1 ww. ustawy stanowi tzw. klauzulę generalną, odsyłającą do systemu ocen i norm pozaprawnych – dobrych obyczajów oraz interesu klienta. Jak wskazuje doktryna, klauzule generalne to przepisy prawne w których nie są dokładnie sprecyzowane wszystkie elementy składające się na hipotezę czy dyspozycję normy prawnej, a ocena konkretnego stanu faktycznego zostaje przerzucona na organ stosujący prawo.¹⁹ Zgodnie ze stanowiskiem judykatury istotą i funkcją klauzul generalnych w prawie cywilnym jest możliwość uwzględnienia w ocenie różnego rodzaju okoliczności faktycznych, które nie mogą – w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego – być według jakiegoś schematu mającego walor bezwzględny oceniane raz na zawsze i w sposób jednakowy.²⁰ Przepis art. 3 ust. 1 *uznk* stanowi klauzulę generalną, niemniej jednak w doktrynie i orzecznictwie zaakceptowany jest pogląd, iż może on stanowić samodzielną podstawę do uznania praktyki za czyn nieuczciwej konkurencji, pomimo iż nie można go odnieść do któregośkolwiek ze stypizowanych czynów wyraźnie zakazanych wymienionych w rozdziale II *ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*.²¹

Aby działanie przedsiębiorcy mogło być uznane, w kontekście drugiego zarzutu postawionego Bankowi w przedmiotowym postępowaniu, za czyn nieuczciwej konkurencji, powinno spełniać przesłankę sprzeczności z dobrymi obyczajami i jednocześnie zagrażać lub naruszać interes klienta.

Pojęcie dobrych obyczajów jest klauzulą generalną w stosunku do której brak jest normatywnej definicji, ale podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, jest przedmiotem wielu orzeczeń sądowych oraz opracowań doktryny.²² Wskazuje się, że

¹⁷ Tak SOKiK w orzeczeniu z dnia 13 listopada 2007 r., XVII AmA 45/07, niepubl.

¹⁸ Wyrok SN z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/2001, publ.

¹⁹ A. Wolter, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, wyd. II zmienione, Warszawa 2000, str. 76.

²⁰ Orzeczenie SN z 29 marca 1979 r., III CRN 59/79, nie publ.

²¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 lipca 1995, I ACr 308/95 – „Jeżeli określone działanie nie mieści się w katalogu czynów wyraźnie zakazanych przez ustawę należy na podstawie przewidzianej w art. 3 *ustawy* klauzuli generalnej, jako uniwersalnego zakazu nieuczciwej konkurencji, ocenić charakter tego działania z uwzględnieniem przesłanek zawartych w tym przepisie.”

²² Np. wyrok SA we Wrocławiu z 13 listopada 1991 r., I ACr 411/91, Wokanda 1992/4, J. Szwaja w: Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz, Warszawa 2000, str. 122-133, R. Stefanicki, Dobre

dobre obyczaje to uczciwe zasady postępowania i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne stanowiące uzupełnienie porządku prawnego.

W zakresie określenia istoty poszanowania dobrych obyczajów orzecznictwo odwołuje się m.in. do istoty dobrego obyczaju jako szeroko rozumianego szacunku dla drugiego człowieka. W doktrynie zwraca się uwagę na fakt, iż wedle tradycyjnego stanowiska dobre obyczaje były oceniane z punktu widzenia zasad etycznych i moralnych, podstawą orzekania zaś miało być „poczucie godności ogółu ludzi, myślących sprawiedliwie i słusznie”. Miarę tych wymogów stanowił poziom moralny właściwy godziwemu życiu zarobkowemu i gospodarczemu. Posługiwano się w tym ujęciu pewnym wzorcem w postaci przeciętnego członka danej społeczności, a także odwołaniem do pewnych wartości pożądaných i akceptowanych w obrocie rynkowym.²³

Literatura dopuszcza także dokonywanie stosownych ocen na podstawie norm środowiskowych, a więc o węższym zasięgu oddziaływania. Konsekwentnie za naruszające dobre obyczaje przyjmuje się przekroczenie postanowień zawartych w kodeksach etycznych opracowywanych dla poszczególnych grup zawodowych.²⁴ *Co się tyczy obowiązujących w bankowości zwyczajów w tym też dobrych obyczajów – jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie²⁵ – to zostały one skodyfikowane w tzw. Zasadach Dobrej Praktyki Bankowej (załącznik Nr 1 do uchwały nr 6 XVIII Walnego Zgromadzenia Związku Banków Polskich z dnia 26.04.2007 r. ze zm.). Zgodnie z „Zasadami dobrej praktyki bankowej”²⁶ banki, uznając, iż są instytucjami zaufania publicznego, w swojej działalności kierują się przepisami prawa, uchwałami samorządu bankowego, normami przewidzianymi w Zasadach oraz dobrymi zwyczajami kupieckimi, z uwzględnieniem zasad: profesjonalizmu, rzetelności, rzeczowości, staranności i najlepszej wiedzy. Zasady te przewidują, iż w stosunkach z klientami banki powinny postępować z uwzględnieniem szczególnego zaufania, jakim są darzone oraz wysokich wymagań co do rzetelności, traktując wszystkich swoich klientów z należytą starannością, a przy wykonywaniu czynności na rzecz klienta bank powinien działać zgodnie z zawartymi umowami, w granicach dobrze pojętego interesu własnego i z uwzględnieniem interesu klientów. Do poszanowania godności klientów odwołuje się również „Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego”²⁷ rekomendowany przez Komisję Nadzoru Finansowego, którego treść norm uwzględniana jest również przez „Zasady Dobrej Praktyki Bankowej”²⁸. Jedną z zasad wyrażonych w Kanonie jest ta, zgodnie z którą podmiot finansowy postępuje w sposób budzący zaufanie oraz zapewniający poszanowanie godności klientów i kontrahentów, dbając o przejrzystość swoich działań.*

W ocenie Prezesa UOKiK dobre obyczaje, o których mowa powyżej, zostały w przedmiotowej sprawie naruszone przez Bank na skutek zaniechania niezwłocznego przekazywania do BIK informacji o wygaśnięciu zobowiązania kredytobiorców/konsumentów w okresie pomiędzy kolejnymi Wsadami Informacyjnymi.

obyczaje w prawie polskim, Przegląd Prawa Handlowego, 2002/5.

²³ Zob. A. Kraus, F. Zoll, Polska ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Poznań 1929, s. 26 i 171.

²⁴ M. Kępiński, Problemy ogólne nowej ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, RPEiS 1994, nr 2, s. 7.

²⁵ Wyrok SA w Warszawie z dnia 18 czerwca 2010 r., VI ACa 1431/09.

²⁶ Rozdział I postanowienie nr 2 „Zasad dobrej praktyki bankowej”.

²⁷ Uchwała Nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 r. w sprawie rekomendacji stosowania Kanonu Dobrych Praktyk Rynku Finansowego.

²⁸ Rozdział I postanowienie nr 3 „Zasad dobrej praktyki bankowej”.

Pojęcie *niezwłoczności* stosowane w polskiej doktrynie i orzecznictwie zostało szerzej omówione powyżej, w części niniejszej decyzji odnoszącej się do przesłanki bezprawności w kontekście zarzutu z pkt I sentencji decyzji (str. 12-15). Wykazano, tam, iż niezależnie od tego, które z dwóch podejść stosowanych w interpretacji pojęcia „*niezwłocznie*” zostanie przyjęte, należy uznać, iż przekazywanie do BIK Wsadów Informacyjnych w sposób powodujący, iż dane aktualizujące, w tym informacje o wygaśnięciu zobowiązania trafiają do BIK w terminie od 4 do 8 tygodni, stanowi w istocie przejaw zaniechania niezwłocznego przekazywania ww. informacji.

Polemizując ze stanowiskiem Prezesa UOKiK Bank stwierdził, iż założenie dotyczące braku bieżącej aktualizacji danych przekazywanych przez Bank do BIK dotyczących wykonania zobowiązania jak i skutki wynikające z tego założenia za niezgodne z rzeczywistością. Wskazał, iż zasady przekazywania informacji do BIK są wspólne dla wszystkich banków i obecne możliwości techniczne nie przewidują innego trybu postępowania.

Powyższa argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie. Fakt, iż określona procedura jest powszechnie stosowana i uznana przez banki za standardowe postępowanie nie oznacza, iż tego rodzaju postępowanie można uznać *a priori* za wyraz dobrego obyczaju.

W tym miejscu Prezes UOKiK nie uznał argumentu Banku o braku możliwości technicznych zwiększenia częstotliwości przekazywania informacji do BIK. Powyższemu stwierdzeniu, co wyżej wskazano, przeczy treść umowy zawartej pomiędzy Bankiem a BIK, która nakłada na Bank obowiązek niezwłocznego dokonywania korekt nadesłanych do BIK danych w przypadku, gdy dane te z jakiegokolwiek powodu staną się nieaktualne, niekompletne, nieprawdziwe lub niedokładne²⁹.

Wyniki postępowania wykazały, iż problemy po stronie klientów banków (w tym konsumentów/kredytobiorców) wynikające z nieprawidłowości przy przesyłaniu do BIK informacji występowały i były bankom sygnalizowane już kilka lat temu. Wskazuje na to przywołane wcześniej³⁰ pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 31 marca 2003 r., skierowanego do prezesów banków, w związku z wystąpieniem Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz po konsultacji z BIK, w którym wskazano na konieczność podjęcia przez banki działań w celu likwidacji nieprawidłowości związanych z przesyłaniem i aktualizacją danych w systemie BIK. Z pisma wynika, iż w już w dacie jego sporządzenia nie było technicznych przeszkód bieżącej aktualizacji danych przesłanych do BIK. Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego podkreślił m.in., iż „*Możliwość aktualizacji danych przez BIK S.A. poza cyklem miesięcznym została wprowadzona w roku 2002 i jest wykonywana dla tych banków, które podpisały z BIK S.A. stosowną umowę.*”. Ponadto, w ww. piśmie podkreślono, iż „*(...) dane przekazywane przez banki do BIK S.A. są zapisywane w formie pliku tekstowego, co uniezależnia ich przekazanie od niespójności systemów informatycznych występujących pomiędzy bankami a BIK.S.A.*”.

O możliwości częstszego, niż raz w miesiącu, przesyłania informacji do BIK mowa jest również we wspomnianym wyżej piśmie Wiceprezesa Związku Banków Polskich z dnia 29 lipca 2011 r. (karty nr 1147-1148) skierowanego do Generalnego Inspektora Danych Osobowych. W piśmie tym stwierdzono m.in., iż umowa zawarta przez BIK z bankami „*(...) przewiduje jednak możliwość częstszego przesyłania przez banki wsadów*

²⁹ § 4 ust. 3 pkt 3 Regulaminu, stanowiącego integralną część Umowy.

³⁰ karty nr 1149-1150 w aktach sprawy

informacyjnych i aktualizowania danych zapisanych w bazie Biura Informacji Kredytowej – według stanu na dzień sporządzenia aktualizacji. Niezależnie od rozwiązań systemowych dotyczących częstszej niż comiesięczna aktualizacji danych, Biuro Informacji Kredytowej S.A. udostępnia bankom narzędzia umożliwiające dokonywanie aktualizacji danych lub poprawianie błędnych danych – pojedynczo, ad hoc Aktualizacja lub korekty danych wykonywane są w sytuacji, kiedy zmiany należy wprowadzić przed terminem dostarczenia kolejnego wsadu”.

W okolicznościach faktycznych sprawy Bank miał zatem, możliwość częstszego niż 1 raz miesiącu przekazywania danych do BIK w oparciu o umowę zawartą z BIK w dniu 18 czerwca 2004 r., a mimo to nie aktualizował danych do dnia przesłania pierwszego Częściowego Wsadu Informacyjnego, tj 29 czerwca 2012 r. Przez ten okres kredytobiorcy (konsumenci), którzy wykonali zobowiązanie wobec Banku narażeni byli na negatywne konsekwencje, o których będzie mowa w dalszej części decyzji.

W tym miejscu, Prezes UOKiK uznał za zasadne odniesienie się do przedłożonego przez Bank stanowiska Związku Banków Polskich (ZBP). Należy zauważyć, iż brak podstaw do postawienia Bankowi naruszenia dobrych obyczajów ZBP wywodzi z faktu, iż działania Banku były właściwe dla całego sektora bankowego oraz, że nie były kwestionowane przez organy właściwe do nadzoru tego sektora. Tymczasem, jak wyżej wskazano, na nieprawidłowości przy przysyłaniu do BIK informacji zwracała bankom uwagę Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego już w roku 2003. Ponadto, problem ten sygnalizowany był wielokrotnie przez Generalnego Inspektora Danych Osobowych i znany był również ZBP³¹.

Zrozumiałym jest, iż Związek Banków Polskich z definicji jest rzecznikiem interesów banków w nim zrzeszonych. W przedłożonym przez ZBP stanowisku, stanowiącym *de facto* odzwierciedlenie stanowiska Banku, na uwagę zasługuje pewien brak spójności argumentacji. Z jednej strony ZBP wykazuje, iż praktyka stosowana przez Bank, z uwagi na brak regulacji prawnych oraz przyjętą procedurę, ma charakter powszechny. W ocenie ZBP taka jednolitość nie tylko nie narusza dobrych obyczajów ale wręcz leży w interesie konsumentów. W ocenie Prezesa UOKiK taka argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie. Powszechność i jednolitość wśród przedsiębiorców określonych procedur nie musi oznaczać, iż stosowanie tych procedur leży w interesie konsumentów, na co jasno wskazują wyniki przedmiotowego postępowania. Z drugiej zaś strony ZBP zwraca uwagę, iż zaprzestanie stosowania przez Bank tej praktyki (poprzez wprowadzenie procedury przysyłania do BIK Wsadów Informacyjnych w cyklu tygodniowym) będzie usankcjonowane prawnie, ponieważ ustawodawca uznał to rozwiązanie za prawidłowe (dobry obyczaj). Idąc tym tokiem rozumowania można by dojść do wniosku, iż określone działania są przejawem dobrych obyczajów wyłącznie, gdy są wprost określone w obowiązującym porządku prawnym. Na marginesie należy wskazać, iż opracowanie projektu bezpośredniego uregulowania kwestii procedury przekazywania przez instytucje finansowe do BIK informacji, nie stanowi polemiki ze stanowiskiem Prezesa UOKiK, a wręcz je potwierdza. Praca nad projektem aktu prawnego regulującego rozpatrywane w postępowaniu kwestie świadczy o tym, iż sam ustawodawca zauważył konieczność eliminacji zauważonych i kwestionowanych od dawna nieprawidłowości.

Na marginesie warto jednocześnie podkreślić, iż w przedmiotowym postępowaniu ZBP nie ma przymiotu strony, a zatem nie może w toku postępowania składać wniosków, w tym wniosków o jego umorzenie.

³¹ pismo Wiceprezesa ZBP z dnia 29 lipca 2011 r.

Podkreślając, iż postępowanie w zakresie przesyłania do BIK informacji jest transparentne, przewidywalne i uczciwe Bank wskazał, iż o trybie aktualizacji danych każdy konsument, klient Banku może dowiedzieć się bezpośrednio od BIK. Nie można zgodzić się z tym stanowiskiem przede wszystkim dlatego, iż stroną umowy kredytu zawartej przez konsumenta jest Bank. Tymczasem konsument odsyłany jest do BIK, podmiotu nie będącego stroną umowy. Nadto, stanowiska Banku nie potwierdzają informacje zawarte na oficjalnej stronie internetowej BIK www.bik.pl, gdzie w zakładce „Jak często bank aktualizuje dane?” zamieszczono informację o treści: „*Banki i SKOK-i zobowiązane są do aktualizacji danych raz w miesiącu. Mają prawo robić to również częściej*”. Tak sformułowany komunikat nie wskazuje, iż w rzeczywistości – w odniesieniu do Banku - dane aktualizowane raz w miesiącu o dane według stanu na koniec poprzedniego miesiąca oraz, że faktycznie częściej aktualizowane nie są. Niezależnie od powyższego należy raz jeszcze podkreślić, iż obowiązek rzetelnej informacji i stosowania transparentnej procedury ciąży nie na BIK lecz na Banku.

Istotnym w rozpatrywanej sprawie jest, iż przeciętny konsument nie jest zainteresowany trybem przesyłania do BIK informacji o swojej historii kredytowej do momentu wykonania zobowiązania wobec Banku i podjęciem starań uzyskania kredytu w innym banku. W tej sytuacji konsument ma prawo spodziewać się, iż informacja o wykonaniu przez niego zobowiązania wobec Banku będzie możliwie szybko (niezwłocznie) przekazana do BIK, tym bardziej, że Bank – w świetle „Zasad dobrej praktyki bankowej” – jest instytucją zaufania publicznego, działającą zgodnie z dobrymi obyczajami, zasadami profesjonalizmu i rzetelności, a także z poszanowaniem interesów kontrahentów, w tym konsumentów. A zatem Bank – posiadając możliwości techniczne i organizacyjne – powinien był niezwłocznie przekazywać do BIK informacje o wygaśnięciu zobowiązania konsumenta wobec Banku, dowodząc w ten sposób swojej rzetelności, profesjonalizmu oraz poszanowania dla konsumentów i ich interesów, umożliwiając im w ten sposób zawarcie kolejnej umowy kredytu lub pożyczki. Takie działanie należałoby uznać za zgodne z dobrymi obyczajami, do przestrzegania których jest on zobowiązany przez ww. „Zasady dobrej praktyki bankowej”.

Tymczasem, w okresie stosowania praktyki konsument mógł liczyć na przekazanie do BIK informacji o wykonaniu przez niego zobowiązania wobec Banku najwcześniej po 4 tygodniach, bądź nawet po 8 tygodniach od wygaśnięcia zobowiązania, co nie może być uznane za działanie niezwłoczne. Tym samym brak jest podstaw do uznania, iż działanie Banku jest w tym zakresie zgodne z dobrymi obyczajami.

Powyższe potwierdza, wskazany wyżej, przypadek konsumentki, która rozpoczęła korespondencję z Bankiem po odmowie udzielenia jej kredytu przez inny bank. Dopiero w ramach tej korespondencji wyjaśniony został tryb aktualizacji danych przekazywanych do BIK, w ramach którego, w omawianym przypadku, dane o spłacie kredytu zostały przekazane po 6 tygodniach.

Nadmienić w tym miejscu należy, iż za udostępnienie konsumentowi określonej kwoty oraz za obsługę kredytu banki, co zrozumiale, pobierają wynagrodzenie. W celu zminimalizowania ryzyka udzielenia kredytu nierzetelnemu klientowi banki korzystają, odpłatnie, z bazy danych BIK. Powyższa opłata dla BIK stanowi część kosztów działalności banków, które są uwzględniane przy kalkulacji opłat pobieranych od klientów. Tym samym, można uznać, iż w istocie to sami klienci finansują korzystanie przez banki z bazy danych BIK. W tym znaczeniu, wyżej opisane działania Banku można rozpatrywać również w kontekście naruszenia zasad etycznych, ponieważ Bank zabezpieczając własne interesy za pomocą instrumentu „finansowanego” przez konsumentów (BIK) nie w pełni zabezpiecza ich interesy i to w sytuacji, gdy na sposób i częstotliwość przekazywania danych do bazy BIK konsumenci nie mają żadnego wpływu.

Uwzględniając powyższe należy uznać, iż naruszenie przez Bank dobrych obyczajów stało się przyczyną do stwierdzenia przesłanki bezprawności postępowania Banku w przedmiotowym zakresie

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Jak wyżej wskazano, o naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów przesądza możliwość (choćby potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości. Należy zatem w tym miejscu ustalić, czy działania Banku, uznane wcześniej za naruszające dobre obyczaje, wywołują bądź mogą wywoływać negatywne skutki po stronie każdego potencjalnego konsumenta, klienta Banku.

W ocenie Prezesa UOKiK okoliczność taka zachodzi w przedmiotowej sprawie. Obecnie, w czasach postępującej informatyzacji oraz w sytuacji, gdy narzędzia informatyczne są powszechnie stosowane w branży bankowej, przeciętny konsument oczekuje, iż istotne informacje dotyczące zdarzeń związanych z zaciągniętym kredytem bankowym zostaną zamieszczone z stosownej bazy niezwłocznie. Taką istotną informacją jest z pewnością informacja o wykonaniu zobowiązania wobec banku. Im szybciej informacja ta trafi do bazy BIK, tym szybciej dostęp do tej informacji będą miały inne banki. Skutkiem opieszałego przekazywania informacji do BIK może być i jest odmowa udzielenia kredytu przez inne banki, pomimo terminowo spłaconego kredytu zaciągniętego w Banku. Tym samym, negatywne skutki działań Banku mogą dotknąć każdego kredytobiorcy (konsumenta), który po spłacie jednego kredytu zamierza zaciągnąć kolejny, w innym banku, a nadto każdego poręczyciela ww. kredytów.

Broniąc swojego stanowiska Bank podkreślił, iż zawarte w rejestrach BIK informacje o spłacie kredytu nie stanowią jedyne źródła informacji o statusie zobowiązania, ponieważ powszechnie przyjętą i stosowaną praktyką jest wystawianie przez banki, na wniosek konsumenta, zaświadczeń o spłacie kredytu.

Powyższa argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie. Przede wszystkim dlatego, iż dane z rejestru BIK są wprawdzie nie jedynym, ale podstawowym i najszybszym źródłem pozyskania ww. informacji, na podstawie których banki decydują o zdolności kredytowej swoich klientów.

Ponadto procedura uzyskania od Banku zaświadczenia o spłacie kredytu wiąże się z pewnymi negatywnymi skutkami po stronie konsumenta.

Konsument, który terminowo spłacił kredyt zaciągnięty w Banku dowiaduje się najczęściej o konieczności pozyskania zaświadczenia o spłacie dopiero po tym, gdy wystąpił o kredyt w innym banku, a ten, na podstawie informacji uzyskanych w BIK, negatywnie ocenił zdolność kredytową wnioskodawcy i odmówił udzielenia kredytu. Chcąc udokumentować swoją pozytywną historię kredytową konsument zmuszony jest wystąpić do Banku o wydanie stosownego zaświadczenia, które w praktyce nie jest wydawane „od ręki” i jego uzyskanie wiąże się z upływem określonego czasu. Dzieje się to w sytuacji, w której konsument w krótkim okresie czasu po spłacie jednego kredytu zamierza zaciągnąć następny, należy zatem założyć, że krótki okres czasu na pozyskanie środków pieniężnych z kredytu ma dla konsumenta istotne znaczenie.

Kolejną i mającą kapitalne znaczenie, niedogodnością po stronie konsumenta jest konieczność uiszczenia opłaty za wydanie ww. zaświadczenia. Powyższe można rozpatrywać nie tylko w aspekcie wysokości tej opłaty – 250 zł dla osoby ubiegającej się o kredyt, a zatem często pilnie potrzebującej środków pieniężnych, można uznać za kwotę stosunkowo wysoką. Również sposób udostępniania informacji o tej opłacie wydaje się

być nieprzejrzysty³². Prezes UOKiK nie neguje w tym miejscu prawa Banku do pobierania opłat za wykonywane czynności. Należy jednak podkreślić, iż gdyby Bank nie aktualizował danych do BIK w sposób opieszale, konsumenci, o których wyżej mowa, nie byłiby zmuszeni do poniesienia dodatkowych kosztów z tytułu opłaty za wydanie zaświadczenia o spłacie kredytu.

W tym miejscu należy przypomnieć, iż na problem występowania negatywnych skutków po stronie konsumentów z tytułu braku bieżącej aktualizacji danych w bazie BIK zwrócił uwagę Generalny Inspektor Danych osobowych. W piśmie z dnia 22 czerwca 2011 r. (karty nr 1146-1145), skierowanym do Prezesa Związku Banków Polskich, Inspektor występuje o podjęcie przez banki działań zmierzających do uaktualnienia danych w bazie BIK bez zbędnej zwłoki i wskazuje, iż „(...) *Impulsem do skierowania niniejszego wystąpienia jest niedopełniania przez banki obowiązku uaktualniania lub sprostowania bez zbędnej zwłoki danych osobowych ich klientów przekazanych Biuru Informacji Kredytowej S.A. (...) Opisane postępowanie banków znacząco wpływa na pogorszenie sytuacji życiowej osób, których nieaktualne lub nieprawdziwe dane osobowe są przetwarzane w bazie Biura Informacji Kredytowej S.A., gdyż z tego powodu ich zdolność kredytowa oceniana jest negatywnie*”.

Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów może być powiązane z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów, ale może mieć także wymiar nieekonomiczny. W tym ostatnim zakresie, według poglądów doktryny *należy tu też uwzględnić niewygodę organizacyjną, mitręgę, stratę czasu, nierzetelność traktowania, wprowadzenie w błąd, a także naruszenie prywatności*³³.

W ocenie Prezesa UOKiK, w okolicznościach faktycznych rozpatrywanej sprawy działania Banku naruszają zarówno gospodarczy interes konsumentów (niemożność uzyskania kredytu w określonym czasie, obciążenie opłatą za wydanie zaświadczenia o spłacie kredytu) jak i interes nieekonomiczny (wydłużenie okresu na uzyskanie środków pieniężnych z kredytu, niedogodności związane z koniecznością dodatkowych wizyt w bankach oraz załatwianiem formalności).

Na uwagę zasługuje, iż ostatecznie, wyżej opisane działania Banku mogą być również rozpatrywane w aspekcie działań antykonkurencyjnych wobec innych banków, bowiem na skutek opieszalej aktualizacji danych przekazywanych przez Bank do BIK, inne banki mogą odmówić udzielenia kredytu konsumentowi i tym samym stracić potencjalnego klienta.

Reasumując, w świetle powyższych argumentów, Prezes UOKiK ocenił, że w odniesieniu do drugiego z postawionych Bankowi zarzutów wykazane zostały obie przesłanki praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, tj. bezprawność jego działań oraz naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* Prezes UOKiK, w przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy, wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

³² w części niniejszej decyzji, przedstawiającej stan faktyczny sprawy, przedstawiono, iż pomimo dostępu do Internetu oraz materiałów informacyjnych przesłanych przez Bank, dopiero osobista wizyta w placówce banku pozwoliła na ustalenie wysokości opłaty (str. 9 decyzji).

³³ E. Łętowska, *Prawo Umów Konsumenckich*, wyd. II, Warszawa 2002 r., str. 341.

W toku przedmiotowego postępowania Bank zaprzestał stosowania kwestionowanej praktyki, polegającej na braku aktualizacji danych przekazanych do bazy BIK pomiędzy kolejnymi Wsadami Informacyjnymi, dotyczących informacji o wykonaniu przez konsumentów zobowiązania.

W piśmie z dnia 9 lipca 2012 r. (karta nr 1181) Bank poinformował o przesłaniu pierwszego Częściowego Wsadu Informacyjnego w dniu 29 czerwca 2012 r. oraz kolejnego, w dniu 6 lipca 2012 r. Powyższe, znalazło potwierdzenie w oświadczeniu BIK z dnia 30 sierpnia 2012 r. (karta nr 1184), z którego wynika, iż od 29 czerwca 2012 r. Bank przysyła do BIK Częściowe Wsady Informacyjne regularnie, w odstępach jednego tygodnia.

Mając na uwadze powyższe, orzeka się jak w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

Jak wyżej wskazano, na końcowym etapie przedmiotowego postępowania (pismo z dnia 10 grudnia 2012 r., karty nr 1196-1201) Bank wniósł o rozpatrzenie przez Prezesa UOKiK przyjęcia dobrowolnego zobowiązania do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym naruszeniom. Konsekwencją uwzględnienia tego wniosku byłoby wydanie decyzji w trybie art. 28 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli w toku postępowania zostanie uprawdopodobnione, że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes UOKiK może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. Rozstrzygnięcie sprawy w trybie przyjęcia zobowiązań przedsiębiorcy należy do kategorii decyzji uznaniowych. Oznacza to, że Prezes UOKiK nie jest związany wnioskiem o wydanie decyzji zobowiązującej. Wiąże się z koniecznością rozważenia przez Prezesa UOKiK kwestii, jakie orzeczenie w konkretnej sytuacji faktycznej, będzie lepsze dla interesu publicznego, w ochronie którego Prezes UOKiK występuje. W tym stanie rzeczy, mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, w szczególności wagę naruszenia oraz okres jego trwania Prezes UOKiK uznał za zasadne wydanie przedmiotowej decyzji.

Ad III sentencji decyzji

Kara za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konkurencji.

Stosownie do art. 106 ust. 1 pkt 4 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy. *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów* wprowadziła zatem zasadę fakultatywności kar nakładanych przez Prezesa UOKiK na przedsiębiorców, którzy dopuścili się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Przedmiotowa ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decydując o tym w każdym konkretnym przypadku, kieruje się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną (dyscyplinującą). Przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 106-108 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, Prezes UOKiK powinien wziąć pod uwagę w szczególności

okres, stopień oraz okoliczności naruszenia ustawy, a także uprzednie naruszenie jej przepisów (art. 111).

Za udowodnione należy uznać, iż doszło do naruszenia przez Bank określonego w art. 24 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* zakazu w sposób określony w pkt II sentencji niniejszej decyzji. Prezes UOKiK, mając na uwadze interes publiczny uznał więc, iż samo stwierdzenie stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów będzie niewystarczającym działaniem ze strony organu administracji oraz, że charakter i uciążliwość dla konsumentów stosowanych przez Bank praktyk uzasadniają nałożenie kary pieniężnej. Z tych też względów Prezes UOKiK nie uwzględnił wniosku Banku o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej.

Ponieważ w 2011 r. Bank uzyskał przychód w wysokości 10 475 324 000 zł, maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę w oparciu o ww. przepis wynosi 1 047 532 400 zł.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonej praktyki.

Prezes UOKiK wziął pod uwagę okres trwania praktyki, za który przyjęto okres obowiązywania Umowy łączącej Bank z BIK, tj. od dnia 14 czerwca 2004 r. do dnia 29 czerwca 2012 r.

Prezes UOKiK uznał za mającą wpływ na ocenę wagi naruszenia przez Bank zbiorowych interesów konsumentów okoliczność braku uprzedniego stosowania przez Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów o podobnym charakterze do praktyki wskazanej w pkt II sentencji decyzji.

Dokonując oceny wagi stwierdzonej praktyki, wzięto pod uwagę, iż stosowane przez Bank naruszenie zbiorowych interesów konsumentów miało miejsce na etapie wykonywania kontraktu. W związku z powyższym Prezes UOKiK uznał, iż natura naruszenia uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu kary pieniężnej na poziomie 0,1 % przychodu uzyskanego przez Bank w 2011 r.

Następnie, nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, Prezes UOKiK wziął pod uwagę konieczność spełnienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że określone w ww. przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych określonych w art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy wynika bezpośrednio z treści tego przepisu. Podmioty profesjonalnie działające na rynku powinny posiadać umiejętność przewidzenia, że podejmowane przez nie działania mogą być uznane przez Prezesa UOKiK za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nie mogą skutecznie dowodzić braku świadomości naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W związku z powyższym, w ocenie Prezesa UOKiK, Bank nie może skutecznie dowodzić braku świadomości naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Tym samym, uzasadnione jest stwierdzenie, że działania Banku miały charakter co najmniej nieumyślny.

Ponadto Prezes UOKiK miał na względzie, iż skutki praktyki Banku wskazanej w pkt II sentencji decyzji miały miejsce na terytorium całego kraju. Przy miarkowaniu kary jako okoliczność obciążającą wzięto zatem pod uwagę ogólnopolski zasięg naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Prezes Urzędu uznał, iż zaistniałe w niniejszej sprawie okoliczności obciążające uzasadniają zwiększenie wyjściowego poziomu kary o 20%.

Ponadto, nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, Prezes UOKiK wziął również pod uwagę zaniechanie przez

przedsiębiorcę stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów oraz aktywne współdziałanie z Prezesem UOKiK w toku postępowania.

Prezes UOKiK uznał, iż zaistniałe w niniejszej sprawie – wskazane powyżej – okoliczności łagodzące uzasadniają zmniejszenie wyjściowego poziomu kary o 50%.

Biorąc pod uwagę wszystkie ww. okoliczności mające wpływ na ostateczny wymiar kary, Prezes UOKiK uznał za zasadne zmniejszenie wyjściowego wymiaru o 30%.

Przychód osiągnięty przez Bank w 2011 r. w kwocie 10 475 324 000 zł (słownie: dziesięć miliardów czterysta siedemdziesiąt pięć milionów trzysta dwadzieścia cztery tysiące złotych) ustalono na podstawie złożonego przez Bank sprawozdania finansowego za rok obrotowy 2011 r. (karty nr 1107-1108).

Wysokość kary pieniężnej obliczona zgodnie z powyższymi założeniami wyniosłaby 7 332 727 zł.

Prezes UOKiK uwzględnił w tym miejscu, iż niniejsza decyzja ma charakter precedensowy i zdecydował obniżyć obliczoną w powyższy sposób wysokość kary o 75%. Ostatecznie wysokość kary ustalono **na poziomie 1 833 182 zł (słownie: jeden milion osiemset trzydzieści trzy tysiące sto osiemdziesiąt dwa złote)**. Oznacza to, że nałożona na Bank kara pieniężna mieści się w granicach wyznaczonych przez art. 106 ust. 1 pkt 4 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* i jednocześnie stanowi 0,0175 % przychodu osiągniętego przez Bank w 2011 r. oraz 0,175 % kary, jaką Prezes UOKiK miał prawo nałożyć na przedsiębiorcę.

Należy raz jeszcze podkreślić wysoką szkodliwość działań Banku mającą – co wyżej wskazano - wyraz w negatywnych skutkach po stronie konsumentów, klientów Banku. Poprzez opieszałą aktualizację danych w BIK Bank narażał każdego kredytobiorcę (konsumenta), który po spłacie jednego kredytu zamierzał zaciągnąć kolejny, w innym banku, na odmowę udzielenia kredytu bądź na znaczne wydłużenie procedury uzyskania tego kredytu. Z tytułu wyżej opisanych działań Bank czerpał wymierne korzyści w postaci pobieranych od konsumentów opłat za wydanie zaświadczenia o spłacie zadłużenia .

Decydując o nałożeniu kary i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie ww. okoliczności, jak i możliwości finansowe przedsiębiorcy. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W ocenie Prezesa UOKiK kara wymierzona w tej wysokości jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Bank, będąc instytucją zaufania publicznego, w sposób szczególnie zobowiązany jest do traktowania klientów z należyтым szacunkiem. Stąd też praktykę Banku, ocenić należy jako szczególnie naganną, naruszającą ów obowiązek poszanowania konsumenta w sposób rażący. Prezes UOKiK, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla strony niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, przyczyniając się do zapewnienia trwałego zaniechania naruszania przez Bank w przyszłości reguł odnoszących się do ochrony praw konsumentów.

Stosownie do art. 112 ust. 3 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, karę pieniężną należy uiścić w terminie **14 dni** od dnia uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Mając na uwadze powyższe, orzeka się jak w pkt III sentencji niniejszej decyzji.

Ad IV sentencji decyzji

Koszty postępowania.

Zgodnie z art. 80 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* Prezes UOKiK rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes UOKiK stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, obowiązany jest ponieść koszty postępowania. Przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes UOKiK w punkcie II sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa UOKiK w tej sprawie. W związku z powyższym postanowiono obciążyć Bank kosztami postępowania w wysokości 63,80 PLN (słownie: sześćdziesiąt trzy złote osiemdziesiąt groszy). Na podstawie art. 264 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego w związku z art. 83 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* Prezes UOKiK wyznaczył stronie termin 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na uiszczenie kosztów niniejszego postępowania w wysokości 63,80 zł.

Koszty niniejszego postępowania należy uiścić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt IV sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od **niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie** do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **w terminie dwutygodniowym** od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury UOKiK w Krakowie, 31 – 011 Kraków, Pl. Szczepański 5.

W przypadku kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach, zawartego w pkt IV sentencji niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 5 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, w związku z art. 479³² § 1 k.p.c., **stronie przysługuje zażalenie** do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury UOKiK w Krakowie, 31 – 011 Kraków, Pl. Szczepański 5, **w terminie tygodnia od dnia doręczenia.**

z upoważnienia Prezesa

Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Leszek Piekarczyk

Dyrektor Delegatury w Krakowie

Otrzymują:

1. Bank Polska Kasa Opieki S.A.
ul. Grzybowska 53/57
00-950 Warszawa, skr. poczt. 1008
2. RKR a/a.